

ምን ማድረግ ይገባዎታል?

ለእያንዳንዱ ጥያቄ መልስዎን በተሰጠው ባዶ ቦታ ላይ ይጻፉ ትክክል ያልሆነ መልስ እንደሌለ ያስታውሱ። እባክዎ ጥያቄዎቹን በጥንቃቄ ያጠቃሉ እና የራስዎን አስተያየት ይሰጡ።

ሁኔታ 1

ሶፊያ እና የቅርብ ጓደኛዋ ገረቤትን ትልቅ ጥል ውስጥ ገብተው ነበር። ከዚያ በኋላ፣ ሶፊያ በማኅበራዊ ሚዲያ ላይ ስለ ገረቤትን አስቀያሚ ልጥፍ አጋራች። በዚያ ቀን ምሽት፣ ገረቤትን የጽሁፍ ላክቸላት እና ይቅር ተባባሉ፣ ነገር ግን ልጥፏ አሁንም በመስመር ላይ ነው።

- ምን ሊከሰት ይችል ነበር?
- ሶፊያ ምን ማድረግ አለባት? ገረቤትን ምን ማድረግ አለባት? • የዚህ አይነት እውነተኛ ገጠመኝ ማስታወስ ይችላሉ?

ኩነት-ፍጻሜ 2

ዴቪድ ጓደኞቹ አልባሌ ነገሮችን ሲያደርጉ ፎቶ አንስቶ ፎቶዎቹን ስነ ምግባር ከጎደላቸው ወይም አስቀያሚ ከሚመስሉ ነገር ግን ከጓደኞቹ ጋር ለቀልድ ከሚጠቀሙባቸው ሃሽታጎች ጋር በማኅበራዊ ሚዲያ ላይ ለጠፋቸው። በሚቀጥለው ቀን፣ ካታሊና፣ ሌላ ጓደኛቸው እነዚያ ሃሽታጎች ስሜት የሚጎዱ እና ምናልባትም የጾታ ወገንተኝነት (ማለትም በጾታ ላይ የተመሰረተ ፍረጃ እና አድልዎ፣ በተለይም በሴቶች ላይ የሚፈጸም) ያለባቸው እንደነበሩ እንደምታስብ ነገረችው።

- ምን ሊከሰት ይችል ነበር?
- ዴቪድ ምን ማድረግ አለባት? ካታሊና ሌላ ምን ማድረግ አለባት?
- ካታሊና ዴቪድን በአካል ከምታነጋግረው ይልቅ በመስመር ላይ መልስ ብትሰጡት ምን ያህል ጥቂት ይሆናሉ?
- የዚህ አይነት እውነተኛ ገጠመኝ ማስታወስ ይችላሉ?
- ካታሊና ጉልበተኛ ብላው መጥራት ብትጀምርስ? • ዴቪድ እንደ ጉልበተኛ መቆጠሩ ለወደፊቱ በመልካም ስሙ ላይ የሚኖረው ተጽዕኖ ምን እንደሚሆን ይገምታሉ?

ኩነት-ፍጻሜ 3

አዲቲ በትምህርት ቤት ተማሪ የሆነችው ሜሪ፣ የራሷን ፎቶ አንስታ “Haha #whatnottowear” (በልብሶቿ እየቀለደች) የሚል ሃሽታግ በምትጽፍበት ጊዜ

በማኅበራዊ ሚዲያ ላይ ነበረች። አዲቲ በጣም በሽቃ ነበር። • ምን ሊከሰት ይችላል?

• ምን ማድረግ ይገባዎታል? አዲቲ ምን ማድረግ አለባት?

ምን ማድረግ ይገባዎታል? የአስተማሪ ቅጅ

ለአያንዳንዱ ጥያቄ መልስዎን በተሰጠው ባዶ ቦታ ላይ ይጻፉ ትክክል ያልሆነ መልስ እንደሌለ ያስታውሱ። እባክዎ ጥያቄዎቹን በጥንቃቄ ያጠኑ እና የራስዎን አስተያየት ይሰጡ።

ሁኔታ 1

ሶፊያ እና የቅርብ ጓደኛዋ ገሮባኪን ትልቅ ጽብ ውስጥ ገብተው ነበር። ከዚያ በኋላ፣ ሶፊያ በማኅበራዊ ሚዲያ ላይ ስለ ገሮባኪን አስቀያሚ ልጥፍ አጋራች። በዚያ ቀን ምሽት፣ ገሮባኪን የጽሁፍ ላክቸላት እና ይቅር ተባባሉ፣ ነገር ግን ልጥፏ አሁንም በመስመር ላይ ነው።

- ምን ሊከሰት ይችል ነበር?
- ሶፊያ ምን ማድረግ አለባት? ገሮባኪን ምን ማድረግ አለባት?

አንድ ሰው ልጥፉን ሊመለከት እና ሶፊያን በጉልበተኝነት ሊከሰስ እና በእርሷ እና በገሮባኪን መካከል ያለውን ግንኙነት እና ዝምድና በተሳሳተ መንገድ ሊተረጎም ይችላል። ገሮባኪን አሁንም ቢሆን ልጥፉ አስከፊ እንደሆነ ልታምን ትችላለች። ስለዚህ ሶፊያ ልጥፉን ማንሳቷ ጥሩ ነገር ሊሆን ይችላል።

- የዚህ አይነት እውነተኛ ገጠመኝ ማስታወስ ይችላሉ?

ተሳታፊዎች ባገኙቸው ምሳሌዎች እና ከዚህ ቀደም በነበራቸው ተሞክሮ ላይ ሃሳባቸውን መግለጽ አለባቸው። እነዚህን የእውነተኛ ዓለም ምሳሌዎች ማጋራት ለተሳታፊዎች ምሻት ላይሰጥ እንደሚችል አይርሱ። የጓደኞችን እና የሚያወቃቸውን ሰዎች (ከራሳቸው ይልቅ) ተሞክሮዎች እንዲያጋሩ ይፍቀዱላቸው።

ኩነት-ፍጻሜ 2

ዴቪድ ጓደኞቹ አልባሌ ነገሮችን ሲያደርጉ ፎቶ አንስቶ፣ ፎቶዎቹን ስነ ምግባር ከጎደላቸው ወይም አስቀያሚ ከሚመስሉ ነገር ግን ከጓደኞቹ ጋር ለቀልድ ከሚጠቀሙባቸው ሃሽታጎች ጋር በማኅበራዊ ሚዲያ ላይ ለጠፋቸው። በሚቀጥለው ቀን፣ ካታሊና፣ ሌላ ጓደኛቸው እነዚያ ሃሽታጎች ስሜት የሚጎዱ እና ምናልባትም የጾታ ወገንተኝነት (ማለትም በጾታ ላይ የተመሰረተ ፍረጃ እና አድልዎ፣ በተለይም በሴቶች ላይ የሚፈጸም) ያለባቸው እንደነበሩ እንደምታስብ ነገረችው።

- ምን ሊከሰት ይችል ነበር?
- ዴቪድ ምን ማድረግ አለበት? ካታሊና ሌላ ምን ማድረግ አለባት? ዴቪድ ይቅርታ መጠየቅ ወይም ለምን እንዳደረገው ምክንያቱን መናገር

አለበት። ተሳታፊዎች ያደረጉት ነገር እነርሱ ባላሰቡት መንገድ እንዴት ሊተረጎም እንደሚችል ማሰብ አለባቸው፤ ነገር ግን ያ ማለት የሌሎች ስሜት ዋጋ የለውም ማለት አይደለም።

•-ካታሊና ዴቪድን በአካል ከምታነጋግረው ይልቅ በመስመር ላይ መልስ ብትሰጠውስ ኖሮ?

ካታሊና ዴቪድን በይፋዊ ልጥፍ ላይ በቀጥታ መልስ ሰጥታው ቢሆን ኖሮ፣ ሌሎች ጉዳዩን ሊያመዘገቡ እና ለምን የጓደኝነት ቀልዶችን እንደሆኑ ወይም ያ አገላለጽ ለምን ስሜት እንደሚነራ ሊረዱ ይችላሉ። ሊፈታ ይችላል፤ ወይም ብዙ ሌሎች ሰዎችንም ያካተተ ትልቅ ግጭት ሊሆንም ይችላል። ካታሊና ዴቪድን በመስመር ላይ መልዕክት ብታነጋግረው፣ ከዚያም ዴቪድ የጉዳዩ ግርግር ካለፈ በኋላ ከእርሷ ጋር ለመወያየት እና ተገቢ እንዳልሆነ ካመነም ልጥፉን አርተዕ ሊያደርግ ይችላል።

• የዚህ አይነት እውነተኛ ገጠመኝ ማስታወስ ይችላሉ?

ተሳታፊዎች የስሜት አለመግባባትን ከዚህ ቀደም እንዴት እንደፈቱ ሃሳባቸውን መግለጽ አለባቸው። እነዚህን የእውነተኛ ዓለም ምሳሌዎች ማጋራት ለተሳታፊዎች ምቹት ላይሰጥ እንደሚችል አይርሱ። የጓደኞችን እና የሚያወቃቸውን ሰዎች (ከራሳቸው ይልቅ) ተሞክሮዎች እንዲያጋሩ ይፍቀዱላቸው።

• ካታሊና ጉልበተኛ ብላው መጥራት ብትጀምርስ? • ዴቪድ እንደ ጉልበተኛ መቆጠሩ ለወደፊቱ በመልካም ስሙ ላይ የሚኖረው ተጽዕኖ ምን እንደሚሆን ይገምታሉ?

ተሳታፊዎች ጉልበተኛ ማለት ምን ማለት እንደሆነ እና የመስመር ላይ ይዘት እኩዮች በእርስዎ ላይ በሚኖራቸው አመለካከት ላይ ምን ተጽዕኖ እንደሚኖረው ሃሳባቸውን መግለጽ አለባቸው።

ኩነተ-ፍጻሜ 3

አዲቲ በትምህርት ቤት ተማሪ የሆነችው ሜሪ፣ የራሷን ፎቶ አንስታ “Haha #whatnottowear” (በልብሰቷ እየቀለደች) የሚል ሃሽታግ በምትጽፍበት ጊዜ በማኅበራዊ ሚዲያ ላይ ነበረች። አዲቲ በጣም በሽቃ ነበር።

- ምን ሊከሰት ይችላል?
- ምን ማድረግ ይገባዎታል? አዲቲ ምን ማድረግ አለባት?

ሜሪ የሰራችው ነገር ስሜት የሚጎዳ እንደሆነ ለማስረዳት አዲቲ ለሜሪ በግልጽ ማሳቅ አለባት። በተጨማሪም አዲቲ የቼርኒካን ድርጊት ለማኅበራዊ ሚዲያ መድረኩ እና ለአዋቂ ሰው (ለምሳሌ ወላጅ፣ አሳዳጊ፣ መምህር ወይም የትምህርት ቤት አስተዳዳሪ) ሪፖርት ማድረግ አለባት።

ይህ መግሪያ ነገር በ Berkman Klein Center for Internet & ላይ በወጣት እና ሚዲያ የቀረበ ነው; ሃርቫርድ ዩኒቨርሲቲ ሰላይቲ በ Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International ፈቃድ ስር። ወጣት እና ሚዲያን እንደ አርጂናል ምንጭ እስከጠቀሱ እና ተጨማሪ ስራዎችን በተመሳሳይ ስምምነት መሰረት እስከከናወኑ ድረስ ከሱ የተወሰዱ ንግዳዊም ንግዳዊ ያልሆኑም ከሱ የተወሰዱ ነገሮች መጠቀም ይችላሉ። እነዚህን እና ተጨማሪ መግሪያ ነገሮችም Berkman Klein's Digital Literacy Resource Platform መስመር ላይ ይገኛሉ።